

## **Kvalitetsberättelse för Smedjebackens Förskola läsåret 20/21**

Barnen ska få möta alla läroplansmål flera gånger under sin utbildningstid i förskolan. Detta innebär att pedagogerna planerar undervisningen så att barnen ges möjlighet att möta alla läroplansmålen flera gånger och på flera olika sätt varje läsår.

### **Arbetsplatspecifikt mål för läsåret:**

*Alla pedagoger arbetar fokuserat med att utveckla och förfina reflektionsarbetet med barnen för att kunna dokumentera det lärandet som skett samt kunna planera för nästa steg i utbildningen dvs. fånga barnens arbetsteorier.*

Under **LpFö18 2.1 Normer och värden** har alla arbetslag arbetat med att stärka barnen i sin sociala kompetens genom olika teman och det finns en grundpedagogik som genomsyras av allas lika värde, respekt för varandras tankar och vilja, att man tar tillvara på möjligheter till att träna upp barns konflikthanteringsförmåga samt sociala samspel. Detta kan vi se i de pedagogiska dokumentationerna.

Vår PDK – **plan mot diskriminering och kränkande behandling** reviderades under hösten. Under våren fick alla pedagoger svara på en enkät ang. hur, när och vad man arbetar med i PDK:n, vad som behöver göras mer av och hur samt när. Det som var gemensamt för alla avdelningar är att vi behöver bli bättre på att utföra trygghetsvandringar tillsammans med barnen och följa upp dem.

Vi har en handlingsplan **När barn biter** som vi delat ut till berörda vårdnadshavare samt lagt på Abbum, tillgängligt för alla vårdnadshavare. Det är främst på småbarnsavdelningar som barn biter och blir bitna. Vårdnadshavarna behöver vara trygga i att det finns åtgärder som pedagogerna vidtar när dessa situationer uppstår. I år har det hänt vid flertal tillfällen att barn blivit bitna av en kompis.

Antal **anmälningar** av diskriminering eller kränkande behandling under läsåret: 1st.

Detta läsåret har vi valt att prioritera två läroplansmål från **LpFö18 2.2 Omsorg, utveckling och lärande**. Vi kom fram till att det fanns ett behov av att fokusera extra på just dessa två mål när vi analyserade läsåret 19/20. Utifrån dessa insikter så valde vi återigen att fokusera på Skolverkets fortbildning *Läslyftet i förskolan*.

### **Förskolans gemensamma mål, LpFö 18:**

Förskolan ska ge varje barn förutsättningar att utveckla

- Ett nyanserat talspråk och ordförråd samt förmåga att leka med ord, berätta, uttrycka tankar, ställa frågor, argumentera och kommunicera med andra i olika sammanhang och med skilda syften,

- Förmåga att använda matematik för att undersöka, reflektera över och pröva olika lösningar av egna och andras problemställningar,

Pedagogerna har under läsåret fördjupat sina kunskaper tillsammans genom Skolverkets fortbildning: *Läslyftet för förskolan* och modulen **Matematik och språkutveckling**. Enligt individuella enkäter och analysarbete från arbetslagen har detta övergripande varit lärorikt för både pedagoger och barn. Generellt lärande hos pedagogerna har varit att de fått syn på matematik på ett nytt sätt via ny och aktuell forskning som Skolverket tagit fram, vilket har genererat i ett utökat lärande hos barnen inom matematik, dvs barnen har haft medvetna pedagoger som benämnt och utforskat matematik tillsammans med dem på nytt sätt. De flesta upplever att barnen nu ställer fler frågor om matematik och att de är nyfikna på att lära mer tillsammans med pedagogerna. Pedagogerna upplever att både de och barnen använder korrekta begrepp samt att pedagogerna oftare ställer öppna och utmanade frågor till barnen på ett mer medvetet sätt än tidigare.

En framgångsfaktor har varit Läslyftets upplägg med att ta del av ny forskning via texter/filmer, diskussionsgrupper där man tillsammans diskuterat forskningen, prövat teorin i undervisningsaktiviteter i sin egen barngrupp samt haft återkopplande reflektionssamtal som avslutning. De flesta menar att det är värdefullt att få pröva teorin i praktiken, det blir ett tydligt och konkret sätt att direkt omsätta forskningen i den egna undervisningen och utbildningen. Pedagogerna anser även att det har varit viktigt med gruppdiskussionerna där man kunnat reflektera tillsammans med kollegor från andra arbetslag. När vi jämför läslyftets upplägg med reflektionsgruppsarbete utifrån en bok, ser vi att det blir en ökad samsyn och en fördjupad kunskap när man kombinerar teorin med praktiken. *Ett bra kollegialt lärande.*

### **Del 1: Kommunikation och matematiklärande**

I vardagssituationer och i meningsfulla sammanhang har pedagoger och barn tillsammans undersökt och utforskat de spatiala (rumsliga) begreppen samt utvecklat den spatiala förmågan genom olika språk- och matematikpromenader. Genom att leka och fysiskt uppleva olika spatiala begrepp har barnens förmåga till logiskt resonemang och förmåga till spatialt tänkande utvecklats. I leken utvecklade barnen även sin förståelseförmåga, vilken utgör grunden i utvecklandet av det abstrakta tänkandet.

**Exempel,** Barnen har börjat använda fler spatiala begrepp och i flera olika sammanhang, barnens förmåga att logiskt resonera hur man ska lösa olika problem man ställs inför har ökat. De benämner och beskriver ofta saker som de ser och vad de gör med olika spatiala begrepp. *Jag är högt uppe på stenen, bakom soffan, under gungan, jag sitter bredvid dig, högt upp i trädet, högt uppe flagga.* I konstruktionslekar syns hur barnen använder sina rumsliga förmågor och begrepp. *Jag bygger högre - det tornet är lägre,* hur de sätter ihop kulbanan för att få kulan att rulla nedåt, var och hur de placerar bilen så att den kan rulla ner från rutschkanan.

### **Del 2: Att få grepp om begrepp i matematiken**

Med hjälp av spatiala begrepp och andra vardagsbegrepp har pedagogerna försökt få en mer vetenskaplig korrekt innebörd av begreppen. Vetenskapliga begrepp är den kollektiva överenskomna innebörden av ett begrepp. För att få syn på den vetenskapliga innebörden behöver man synliggöra det relativa i det matematiska begreppet, dvs för att veta om något är

stort behöver det jämföras med något som är mindre, trianglar- kan se olika ut men har vissa gemensamma egenskaper.

**Exempel,** Barnen fick utforska olika begreppspar vilket genererade i att barnen utvecklat sin förmåga i att kunna använda rätt begrepp, ökat sin förståelse för begreppets innebörd samt fått syn på hur man gör för att jämföra olika begrepp. Detta har lett till ett rikare ordförråd och en djupare ordförståelse. (*Stor-mellan-liten, hög-låg*).

### **Del 3: Bilderböckerna i matematikundervisningen**

Med bilderböcker som utgångspunkt utforskades de matematiska begreppen i boken utifrån böckernas narrativ (innehåll/berättande) och bilder. Böckerna användes för att stötta barnen i att matematisera dvs. matematiken hjälper till att göra upplevelsen begriplig och meningsfull.

**Exempel,** Arbetslagen arbetade med olika böcker som fokuserade på antal, lägesord, räkneord. Här syns ett tydligt lärande hos barnen i att kunna använda de begrepp de fått till sig genom bilderboken även i andra sammanhang. *Bollen under stolen, glaset är på bordet, bakom lampan finns bilen, olika former* (Var är Babbas saker? Barbafamiljens nya hus), räknandet har utvecklats genom att de flesta nu kan räkna upp till 10 (10 vilda hästar). Pedagogerna har även fått syn på barnens arbetsteorier när de själva har fått återberätta sagan med hjälp av sagopåsar/ rekvisita. Här blev deras kunskaper tydliga genom att kunna återberätta sagan korrekt enligt manus men också hur deras fantasi och föreställningsförmåga utvecklats när de fantiserade ihop en ny saga med de korrekta begreppen. (Var är Babbas saker? Bockarna Bruse och 10 Vilda hästar).

### **Del 4: Geometriska former och kroppslig kommunikation**

Här har pedagogerna utgått ifrån *van Hieles-nivåer*, som beskriver hur geometriskt kunnande utvecklas i en bestämd ordning, när man har försökt få syn på barnens arbetsteorier och utveckling av dessa inom geometrin. Pedagogerna har fokuserat på de tre första nivåerna. *Nivå 1 - visuell, nivå 2 - analys och nivå 3 – abstraktion*. Tillsammans med pedagogerna har barnen letat, upptäckt och utforskat geometriska former i närmiljön, de har försökt undersöka vad som kännetecknar respektive form- vilka likheter och skillnader kan man se. Detta har barn och pedagoger försökt kommunicera genom att använda begrepp, mimik, gester och kroppsspråk dvs. med hela kroppen.

**Exempel,** Generellt har barnen blivit säkra på att hitta geometriska former i sin närmiljö på olika ställen: *ute, inne, i skogen, på gården...* Det har också blivit mer säkra på vilka former som hör ihop med vilka egenskaper, ex. *Kvadrat - fyra hörnor, räta vinklar och fyra sidor, förmåga att kunna sortera och para ihop alla cirklar med varandra trots att de har olika storlekar*. Barnen visar med händerna och med kropparna hur en form ser ut, de har även börjat lära sig att beskriva och förklara för varandra hur de tillsammans ska bilda en form och hur en specifik form ser ut.

### **Övriga lärprocesser som utvecklats under läsåret:**

När arbetslagen utvärderade sitt läsår framkom det att barnen även utvecklat:

- **sina matematiska kunskaper**

- De flesta barnen har utvecklat sitt matematiska kunnande i att koppla samman siffror med antal, räkna upp till 10 och *de räknar spontant* i många olika situationer. Flertalet av barnen kan även räkna upp till 20 och sammankoppla det med antal, en del barn har även börjat få en förståelse för addition och subtraktion.
- Problemlösningsförmågan har utvecklats hos de flesta barnen, detta genererar i att de blir *mer självständiga* i olika vardagssituationer såsom av- och påklädning, klarar av att duka till sig och sina kompisar.

- **sina kunskaper inom naturvetenskap**

- Barnen har fått möjlighet att utveckla sina kunskaper om djur och natur ex. vattnets kretslopp, fjärilar, spindlar, odling, träd och olika växter såsom mossa och blommor.

- **sitt språkliga kunnande**

- Genom matematiken och naturvetenskapen har *nya och fler begrepp* börjat ingå i barnens vokabulär, de kan använda begreppen i rätt sammanhang och med rätt betydelse.
- Eftersom pedagogerna varit flitiga i användandet av vissa TAKK-ord har detta genererat i att barnen *spontant använder sig* av TAKK för att förstärka sitt verbala språk i kommunikationen med vuxna och med varandra.
- Med ett medforskande och inlyssnande pedagogiskt förhållningssätt har barnens lust att lära växt, detta kan pedagogerna se genom att barnen *ställer fler frågor* både i spontana och i planerade undervisningssituationer. Pedagogerna använder sig av öppna frågor vilket öppnar upp för utforskande samtal och barnens möjligheter att kunna påverka sin vardag. Exempelvis har barnen varit med och påverkat innehållet i undervisningen och utformningen av lärmiljöerna.
- Några av barngrupperna har fått möjlighet att *lära sig några ord/begrepp* på de språk som finns representerade i barngruppen. Detta har ökat förståelsen/ kommunikationen mellan barnen och mellan barn - pedagog samt ökat användandet av begrepp.

- **sina sociala förmågor**

- Flera barn har utvecklats sin förmåga i konflikthantering, de har utvecklat sin förmåga i att *klara av konflikter utan hjälp* av en vuxen.
- Många barn har utvecklat en tilltro till sig själva, stärkt sin självkänsla och fått en förståelse för vad respekt innebär. De använder *Stopp-handen* och visar tydligt både med kropp och ord när något inte känns ok. Deras förståelse för att lyssna på andras tankar, vilja och idéer har ökat. De flesta barnen har utvecklat sin förståelse för hur man samarbetar på ett bra sätt där allas tankar är lika viktiga, att alla får komma till tals, vara med och påverka. Detta genom drama, samtal och samarbetsövningar.
- Rätten till sin egen kropp och hur viktigt det är med integritet är något som hela förskolan har arbetat aktivt med. Här ser man att barnen utvecklat en förståelse för att deras egen önskan/ vilja är värdefull att bli hörd och respekterad, de har fått en förståelse för att de har ett eget val i att säga ja eller nej till något ex. en kram, vem

som hjälper de med blöjbytet/ toaletten samt att de respekterar sina medmänniskor på samma sätt.

Målen under **LpFö18 2.3 Barns delaktighet och inflytande** belyser vikten av barns rätt till delaktighet och inflytande på utbildningen, möjligheter att få sin röst hörd och få en kännedom om demokrati dvs. både rättigheter men även skyldigheter. Här kan vi se att alla arbetslag har börjat planera undervisningsaktiviteterna på ett mer medvetet sätt för att få syn på barnens tankar och låta deras röster bli hörda. Detta dockar väl an mot vårt arbetsplatspecifika mål för läsåret. I de pedagogiska dokumentationerna har vi sett att alla avdelningar planerar in reflektionstid med barnen i undervisningen, flera arbetslag har även börjat dokumentera undervisningen på flera olika sätt ex foton, ljudupptagning och filmning som ett stöd i de reflekterade samtalen med barnen om lärandet. Alla arbetslag projicerar foton och filmer för att underlätta så att alla barn ska kunna få möjlighet att bli delaktiga i samtalen.

Pandemin har försvårat inom **LpFö18 2.4 Förskola och hem** genom att begränsa den fysiska kontakten med vårdnadshavarna. Detta har inneburit att vi inte har haft några föräldramöten under läsåret och att vårdnadshavarna inte fått komma in på avdelningen för att kunna ta del av barnens lärmiljö, material och dokumentation som finns inne på avdelningen. Däremot har vi haft ett *digitalt föräldramöte/ informationsfilm* och *utvecklingssamtal*. Vårt digitala forum Abbum underlättar arbetet med att göra vårdnadshavarna delaktiga. Här kan de hitta information om vår utbildning och undervisning som berör just deras barn. Även utvecklingssamtalet och det digitala föräldramötet finns tillgängligt för dem på Abbum, en positiv aspekt blev att den vårdnadshavaren som inte deltog fysiskt i utvecklingssamtalet kunde ta del av det via Abbum.

### **Övriga fortbildningar:**

**Föreläsning: Analysera mera! – att arbeta systematiskt med förskolans utbildning och barns lärande. Erika Wallin från Lärarfortbildningar.**

Den 26 oktober genomfördes en föreläsning i Tågaröd för Smedjebackens pedagoger (inkl. 2 från Ekebacken och 2 från BHT) som belyste vikten av målstyrd utbildning och undervisning. En tydlig målformulering som underlättar i undervisningsprocessen och som möjliggör att vi i resultatuppföljningen lätt kan få syn på barnens lärande och progression, vilket i sin tur gör reflektions- och analysarbetet enkelt när vi ska hitta nästa utvecklingssteg. Hon talade även om syftet med dokumentationen, för vem dokumenterar vi, vad ska den fånga, hur dokumentera vi och varför. Föreläsningen varades med små bikupor där vi diskuterade olika fallgror och hur vi kan kvalitetssäkra vår utbildning och undervisning samt hur kan vi dokumentera för att få syn på barnens lärande och arbetsteorier. Tankar väcktes hos pedagogerna om hur vi kan använda vår digitala plattform Abbum – hur kan vi bli tydligare och utveckla vårt systematiska kvalitetsarbete? Vi kan se att föreläsningen gjort att många började använda Abbums pedagogiska dokumentation på ett mer målstyrt sätt, utvecklade och prövade nya dokumentationssätt, började reflektera systematiskt tillsammans med barnen och började använda analysfunktionen i Abbum. Under utvecklingsdagarna i januari/ februari fick

arbetslagen följa upp sitt arbete med pedagogisk dokumentation, dokumentationssätt samt hitta strategier för att utveckla den vidare.

### Föreläsning: Undervisningsstrategier i förskolan med Ann S. Pihlgren.

6 maj valde 4 pedagoger att delta i den digitala föreläsningen från *Förskoleforum*. Föreläsningen dockade an den föreläsningen som vi hade i Tågaröd (se ovan). Här beskrev Ann S. Pihlgren vikten av pedagogisk dokumentation, systematiskt kvalitetsarbete med utvärdering och analys, kvalitetsuppföljning av lärandet och undervisningens kvalitet. Vi fick ta del av goda exempel och av observationsmaterial samt matriser. Allt material samt artiklar som Ann S. Pihlgren skrivit finns tillgängligt på Förskoleforum. Ann berättade även om barns lärandeidentitet och vidareutvecklandet av undervisningsprocesser. Vi har inte följt upp denna föreläsning men vi kommer att fånga upp den under hösten -21 igen.

### Start på kollegialt samarbete med Ekebackens förskola.

Den 4 februari var några pedagoger från Smedjebacken på plats för att visa sin avdelnings lärmiljö och pedagogiska planering kopplat till miljön samt svara på funderingar från Ekebackens pedagoger. De kände att de fick bra feedback av Ekebacken samt fick själva flera nya idéer till vidareutveckling av lärmiljön genom de reflekterande samtalen.

### Kartläggning av Östra Göinge Kommuns förskolors undervisning gällande **språkutvecklande arbetssätt för flerspråkiga barn** (Skolverksprojektet):

På Smedjebackens 5 avdelningar har 34% av barnen ett annat modersmål. Under perioden 18 mars – 29 april gjordes 16st observationer för att kartlägga två områden **Språk och kommunikation** samt **Flerspråkighet och interkulturellt förhållningssätt** på förskolan. Resultatet blev ett betydligt lägre värde på området **Flerspråkighet och interkulturellt förhållningssätt**. Detta tror vi beror på att vi under flera år arbetat aktivt och medvetet med språkutveckling men inte utifrån ett flerspråkighetsperspektiv. Det perspektivet blir extra tydligt när fler barn i barngruppen besitter kunskaper i flera språk. Ju fler barn med fler språk desto mer medvetet arbetar pedagogerna därav en stor skillnad mellan avdelningarna. Skillnaderna beror även på hur mycket det flerspråkiga barnet kan kommunicera på svenska. De som arbetar med yngre barn har oftare en mer öppen, tydlig och stödjande kommunikation och de använder sig oftare av TAKK och kroppsspråk för att förtydliga. En markant skillnad som syntes i observationerna var tillfället när pedagogerna använde sig av öppna frågor, på storbarn användes de mest i den planerade undervisningen och vid måltiderna medan pedagogerna på småbarn använde de öppna frågorna vid alla observationstillfällen dvs. planerade och oplanerade undervisningssituationer samt måltider. Här beror skillnaderna till vis del av att äldre barn oftare är mer självständiga än yngre barn och inte alltid behöver en aktiv pedagog. Vi ser också att utbildning och erfarenhet hos pedagogerna spelar roll på vilket sätt de kommunicerar med barnen.

#### **Framgångsfaktorer:**

Pedagogerna skapar förutsättningar och fångar tillfällena för kommunikation.

De är nyfikna och intresserade av barns tankar, arbetsteorier vilket gör att pedagogerna kommunicerar mycket med barnen, ställer många frågor både följdfrågor och öppna frågor. Pedagogerna upprepar och använder många begrepp.

#### **Utvecklingsområden:**

Höja kompetensen kring flerspråkighet och interkulturellt förhållningssätt hos pedagogerna. Ökad medvetenhet hos pedagogerna om uppdraget, rätt fokus på undervisningen både i den planerade och oplanerade. (både inne och ute)

Använda material och lärmiljö som den tredje pedagogen.

#### **Organisationsutveckling:**

Under det läsår som gått så har vi utvecklat vissa delar i både vår arbets- och utvecklingsorganisation. Vi började läsåret med att införa schemastrukturen "lång måndag" vilket innebär att all personal arbetar till kl.18 vilket gör att vi ökar arbetslagens tid för utvecklingsarbete från 20 till 85 minuter per vecka. Läsårsutvärderingen visar att pedagogerna tycker:

- "att det är bra med en dag för möten och annat som ska göras, även om dagen är lång"
- "att det är en fantastisk möjlighet att kunna göra saker tillsammans i arbetslaget"
- "att det känns som om man hinner med mer "pappersarbete" och diskussioner med kollegor/arbetslag"
- "bra att vi får "enskild planering" att göra klart eller påbörja det vi diskuterat i arbetslaget"
- "att det är en del "pyssel" att få ihop bemanningen på de olika planeringstiderna"
- "att det är en lång start på veckan, tar mycket energi och jag är tröttare de andra dagarna"

Vi har även arbetat fram ett processår till vårt kvalitetsarbete dvs en tydlig struktur för insamlande av underlag samt regelbunden avstämning kring kvalitén, vilket innefattar både arbets- och utvecklingsorganisationen. Mallar är skapade och finns tillgängliga på vår K-mapp. Vi har likaså utformat en fast struktur för våra utvecklingsdagar som stödjer pedagogerna i vad de ska arbeta med och fokusera på.

Vår verksamhetsidé som utgår från Scherp är nu formulerad "*När kvalitet definieras utifrån det pedagogiska vardagsarbetet hamnar den professionella kunskapsbildningen i centrum för kvalitetsarbetet*". Hans definition om att "*Kvalitet uppstår i pedagogers dagliga möten med barn och elever*" dockar väl an om hur Smedjebackens pedagoger ser och utgår från vad gäller bemötande och undervisning.

## Pedagogisk helhetsidé

- Vår utgångspunkt är medskapande barn och respektfulla möten
- Vi är medforskande och nyfikna pedagoger som utmanar barnen i deras lärande
- Vi möter varje barn utifrån hens förutsättning
- Vi uppmuntrar barnen i deras utveckling mot självständighet

**BHT:** Utvärderingen av läsårets **BHT**-arbete visar, liksom tidigare år, att vår BHT-struktur blivit en rutin som stödjer vårt arbete kring anpassningar och kompetensen kring dessa. Att logoped nu finns tillgänglig utvecklar strategierna kring språkliga anpassningar.

Nytt i år har varit avstämningsträffar mellan rektor och specialpedagog mellan BHT-mötena för att säkerställa att beslut genomförs i a-lagen samt att bättre följa arbetslagens arbete.

### **Utvecklingsmöjligheter inför nästa läsår:**

En utvecklingsmöjlighet är att få in jämställdhet, normkreativt och interkulturellt synsätt på ett systematiskt sätt i den dagliga utbildningen.

Fortsätta med liknade kollegialt lärande upplägg inom flerspråkighet och interkulturellt förhållningssätt. Kombinera teori/ föreläsning med undervisningsaktiviteter i barngruppen.

Vidareutveckla de pedagogiska planeringarna, dokumentationsmetoderna och utvärderings- samt analysarbetet för att säkerställa kvaliteten på undervisningen och utbildningen.

Alla pedagoger har ett inlogg till *förskoleforum.se* som innehåller mycket fortbildningsmaterial, det är för kommande läsår prioriterat från rektor att pedagogerna kontinuerligt själva tar del av den fortbildningen som de behöver i sitt dagliga pedagogiska arbete.

Pedagogerna anser att barnen har behov av att fortsätta med integritetsarbete, stärka självkänslan och att prata om känslor. Barnen har ett stort intresse för djur och natur så en fördjupning i bl.a. allemansrätten, naturens olika kretslopp, odling kan vara aktuellt. Barns olika hemspråk, flerspråkighet, traditioner och kultur behöver bli en naturlig del av undervisningen.



**Slutord:** Smedjebacken har under läsåret tagit ett rejält kliv framåt när det gäller utvecklandet av en gemensam god värdegrund och gott samarbete. Jag kan se att både vårt verksamhetsidé-arbete kopplat mot Scherp, omorganisation av arbetslag men även förändring i personalgruppen, varit en bidragande faktor till detta. Förskolans ökade samsyn kring hur vi tillsammans skapar en utvecklande och lärande förskola har bidragit till att ”nya” medarbetare skolas in med detta fokus och ger fortsatt skjuts framåt. Ytterligare ett kvitto för oss är att pedagoger aktivt söker sig till vår förskola samt den respons vi får när vi har haft intervjuer ”jag kände mig verkligen välkommen”, ”vilket härligt bemötande ni har”. Jag bugar och bockar och skickar ett stort TACK till alla Smedjebackens pedagoger som bidrar till en härlig och stimulerande arbetsmiljö!

*Läsårsfokus 2021/2022: Jämställdhet och Ett språkutvecklande arbetssätt*

### **Våra gemensamma läsårs mål för 2021/2022 är:**

**Normer och värden:** Förskolan ska ge varje barn förutsättningar att utveckla

- förmåga att upptäcka, reflektera över och ta ställning till etiska dilemman och livsfrågor i vardagen,

**Omsorg, utveckling och lärande:** Förskolan ska ge varje barn förutsättningar att utveckla

- sin kulturella identitet samt kunskap om och intresse för olika kulturer och förståelse för värdet av att leva i ett samhälle präglad av mångfald samt intresse för det lokala kulturlivet,
- ett nyanserat talspråk och ordförråd samt förmåga att leka med ord, berätta, uttrycka tankar, ställa frågor, argumentera och kommunicera med andra i olika sammanhang och med skilda syften,

**Barns delaktighet och inflytande:** Förskolan ska ge varje barn förutsättningar att utveckla

- förståelse för demokratiska principer och förmåga att samarbeta och fatta beslut i enlighet med dem.

**Förskola och hem:** Arbetslaget ska

- vara tydliga i fråga om mål och innehåll i utbildningen för att skapa förutsättningar för barns och vårdnadshavares möjligheter till inflytande,

*Arbetsplats-specifika kriterier - Individuellt mål för läsåret:*

*Utveckling framåt är fokus på, tydligare underlag utifrån barnens behov. Att målen på våra förskolor sätts och utbildningen utvecklas utifrån vad barngruppen behöver, att barnen är delaktiga och att deras röster blir tydliga.*

Malin Winther, rektor